

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 90/02-59

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho na neverejnom zasadnutí 3. apríla 2003 prerokoval prijatú sťažnosť V. D. a Z. D., obaja bytom S., zastúpených advokátom JUDr. R. G., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde v Humennom pod sp. zn. 7 C 1354/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Humennom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 1354/97 p o r u š i l právo V. D a Z. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. V. D. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Humennom povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Z. D. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Humennom povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia V. D. a Z. D. v sume 12 680,-- Sk (slovom dvanásťtisícšesťstoosemdesiat slovenských korún) advokátovi JUDr. R. G., K., na účet.

5. Okresný súd v Humennom je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 12 680,-- Sk (slovom dvanásťtisícšesťstoosemdesiat slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 23429-512/0720 vedený v Národnej banke Slovenska, pobočke Košice, do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. júla 2002 doručená sťažnosť V. D. a Z. D., obaja bytom S. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom na Okresnom súde v Humennom (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 7 C 1354/97.

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 90/02-24 z 13. novembra 2002 vyhovel žiadosti sťažovateľov o ustanovenie právneho zástupcu a za právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom im ustanovil advokáta JUDr. R. G., K., ktorý dopĺňujúcim podaním z 13.

januára 2003 doručeným ústavnému súdu 15. januára 2003 odstránil nedostatky pôvodného podania.

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 90/02-38 z 22. januára 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť na ďalšie konanie.

Tak sťažovatelia podaním z 25. marca 2003, ako aj okresný súd vo vyjadrení z 19. februára 2003 súhlasili s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania v tejto veci.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia žalobou doručenou okresnému súdu 26. októbra 1992 požadovali určenie ich vlastníckeho práva k niektorým nehnuteľnostiam ležiacim v katastrálnom území Stakčín. Po mnohých prietáhoch rozsudkom sp. zn. 7 C 1354/97 z 28. novembra 1997 bolo rozhodnuté vo veci samej tak, že žaloba sťažovateľov sa zamietá. Uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 Co 201/98 z 23. júla 1998 bol zrušený rozsudok okresného súdu a vec sa mu vrátila na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Od tohto času po obdobie viac ako štyroch rokov nedošlo k vytýčeniu termínu pojednávania. Sťažovatelia sa domáhali odstránenia prietáhov v zmysle zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov, a to konkrétne žiadosťou z 30. augusta 2001 adresovanou orgánu štátnej správy okresného súdu.

Podľa názoru sťažovateľov uvedeným postupom okresného súdu došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pritom prietahy nemožno pripísať na vrub sťažovateľom. Poukazujú na ustanovenie čl. 127 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj § 56 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a žiadajú vydať nález, ktorým by ústavný

súd vyslovil porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 1354/97, prikázal okresnému súde, aby vec čo najrýchlejšie prejednal a rozhodol, priznal každému zo sťažovateľov sumu 100 000 Sk ako primerané finančné zadost'učinenie a uložil Kancelárii ústavného súdu zaplatiť ich advokátovi trovy právneho zastúpenia v sume 12 680 Sk.

Primerané finančné zadost'učinenie sťažovateľa požadujú s poukazom na oprávnený pocit nespravodlivosti až bezprávnosti. V rámci dovolávania sa spravodlivosti na okresnom súde sa sťažovatelia ocitli, a to aj s poukazom na ich vek, v situácii, ktorá im pripadá beznádejná.

Z vyjadrenia okresného súdu z 19. februára 2003 doručeného ústavnému súde 25. februára 2003 vyplýva, že okresný súd považuje sťažnosť za neopodstatnenú

Okresný súd najprv uvádza chronologický prehľad úkonov vo veci, pričom treba konštatovať, že tento prehľad je v podstatnej časti v súlade so zisteniami ústavného súdu, ktoré budú uvedené ďalej. Okresný súd dospieva k záveru, že v konaní nedošlo k takým prieťahom, že by sudca vo veci nekonal. Možno mať výhrady k niektorým úkonom sudcu, ktoré z procesného hľadiska neboli správne, ale nie je vhodné z tohto pohľadu hodnotiť rozhodovacia činnosť sudcu JUDr. P.. Sťažovatelia podali okresnému súde nepresnú a neúplnú žalobu a nedokázali dokladovať uplatnený nárok, ba ani účastníctvo v konaní napriek tomu, že boli právne zastúpení advokátom. Pri inom prístupe sudcu mohlo dôjsť k ukončeniu veci bez meritórneho rozhodnutia postupom podľa § 43 Občianskeho súdneho poriadku. Sťažovatelia sťažovali a aj teraz sťažujú konanie vypisovaním sťažností, námietok predpojatosti, ako aj odmietavým vzťahom k úsiliu okresného súdu ukončiť vec v súlade s právnymi predpismi.

II.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 1354/97 (pôvodne sp. zn. 7 C 1266/92) vyplývajú nasledovné skutočnosti.

Žaloba sťažovateľov proti K. B. a spol. o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam došla na okresný súd 26. októbra 1992.

Pojednávanie 17. novembra 1992 bolo pre neúčasť žalovaných odročené na 27. november 1992.

Na pojednávaní 27. novembra 1992 vypočul okresný súd niektorých účastníkov konania, ktorí boli prítomní, a pojednávanie odročil s tým, že bude urgovať doručenie dedičských spisov.

Sťažovatelia podaním doručeným okresnému súdu 3. decembra 1992 namietli zaujatosť zákonného sudcu a niektorých ďalších sudcov okresného súdu.

Namietaní sudcovia podali vyjadrenie k námietke zaujatosti 7. a 8. decembra 1992, pričom spis bol predložený krajskému súdu 5. januára 1993.

Uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 12 Nc 2/93-27 z 27. januára 1993 sa rozhodlo, že namietaní sudcovia nie sú vylúčení z konania a rozhodovania vecí. Spis bol vrátený okresnému súdu 10. februára 1993.

Zákonný sudca 12. februára 1993 vytýčil termín pojednávania na 2. marec 1993.

Na pojednávaní 2. marca 1993 boli vypočutí ďalší účastníci konania, pričom pojednávanie bolo odročené s tým, aby sťažovatelia v lehote 20 dní navrhli svedecké dôkazy.

Dôkazný návrh sťažovateľov došiel okresnému súdu 8. marca 1993.

Podaním došlým okresnému súdu 16. júna 1993 sťažovatelia namietli zaujatosť zákonného sudcu.

Spis bol predložený krajskému súdu na rozhodnutie o námietke zaujatosti spolu s vyjadrením zákonného sudcu 24. júna 1993.

Spis bol vrátený okresnému súdu 23. júla 1993 bez rozhodnutia o námietke zaujatosti, keďže o nej už bolo rozhodnuté 27. januára 1993, pričom ide o rovnaké dôvody.

Zákonný sudca 23. júla 1993 vytýčil termín pojednávania na 4. august 1993.

Na pojednávaní 4. augusta 1993 vypočul súd sťažovateľku, ako aj žalovanú I. V., a to v súvislosti s tvrdením o podozrení, že zákonný sudca bol podplatený. Pojednávanie bolo odročené na 12. august 1993 za účelom vypočutia svedkov ohľadne tejto okolnosti.

Na pojednávaní 12. augusta 1993 vypočul okresný súd svedkyňu, ktorej výsluch nariadil na predchádzajúcom pojednávaní. Pojednávanie bolo odročené s tým, že „v označenej veci súd bude pokračovať a ohľadne tejto skutočnosti rozhodne o ďalšom postupe ohľadom vznesenia námietky“.

Zákonný sudca 6. júna 1994 vytýčil termín pojednávania na 29. jún 1994.

Na pojednávaní 29. júna 1994 právny zástupca sťažovateľov poukázal na dôkazný návrh z 8. marca 1993, v ktorom navrhol výsluch svedkov. Pojednávanie bolo odročené s tým, aby sťažovatelia oznámili dedičov po zomrelom žalovanom v 10. rade. Zároveň nariadil výsluch niektorých svedkov vrátane tých, ktorých sťažovatelia navrhli 8. marca 1993.

Sťažovatelia prostredníctvom právneho zástupcu 29. júla 1994 oznámili okruh dedičov po zomrelom žalovanom v 10. rade.

Listom okresného súdu z 15. mája 1995 sa od Obecného úradu v Ruskom Hrabovci požaduje informácia o tom, kedy presne zomrel žalovaný v 10. rade a aká je adresa jeho dedičov.

Zákonný sudca 22. novembra 1995 vytýčil termín pojednávania na 5. december 1995.

Zo záznamu z 1. decembra 1995 vyplýva, že sťažovateľka osobne požiadala zákonného sudcu, aby bol na pojednávaní 5. decembra 1995 vypočutý aj ďalší svedok.

Na pojednávaní 5. decembra 1995 boli vypočutí štyria svedkovia a pojednávanie bolo odročené s tým, že bude požiadaný Obecný úrad v Stakčine o oznámenie dedičov po žalovanom v 10. rade. Budú tiež pripojené dva dedičské spisy a je možné, že bude nariadená aj ohliadka na mieste samom.

Zákonný sudca 2. októbra 1996 vytýčil termín pojednávania na 17. október 1996 na mieste samom.

Zo zápisnice zo 17. októbra 1996 vyplýva, že na mieste samom boli vypočutí niektorí účastníci konania, ako aj niektorí svedkovia, pričom pojednávanie na mieste samom bolo odročené s tým, že sťažovatelia sa majú vyjadriť, či trvajú na späťvzatí žaloby proti žalovaným v 8. a 9. rade. Tiež bude treba rozhodnúť, či svedkyňa T. má byť pripustená ako účastníčka konania na strane žalovanej.

Stanovisko sťažovateľov v týchto súvislostiach bolo okresnému súdu doručené 25. októbra 1996.

Zákonný sudca 24. októbra 1996 vytýčil termín pojednávania na 20. november 1996.

Na pojednávaní 20. novembra 1996 vypočúval okresný súd právnu nástupkyňu po zomrelom žalovanom v 10. rade, ako aj opatrovníka nezvestných žalovaných. Rozhodol o viacerých zmenách účastníkov na žalovanej strane, pričom vylúčil vec po týchto zmenách na samostatné konanie.

Sťažovatelia 22. novembra 1996 namietli zaujatosť zákonného sudcu, ako aj ďalšieho sudcu.

Namietaní sudcovia podali vyjadrenie 25. novembra 1996 a spis bol predložený krajskému súdu 1. apríla 1997.

Spis sa vrátil z krajského súdu 30. apríla 1997 bez rozhodnutia o námietke zaujatosti s tým, že ide o opakovanú námietku z rovnakých dôvodov, o ktorej už bolo predtým rozhodnuté.

Zákonný sudca 9. novembra 1997 vytýčil termín pojednávania na 28. november 1997.

Na pojednávaní 28. novembra 1997 po prednesoch prítomných účastníkov vyhlásil okresný súd rozsudok, ktorým žalobu zamietol. Rozsudok bol expedovaný 9. februára 1998.

Sťažovatelia podali proti rozsudku odvolanie 19. februára 1998.

Spis bol predložený krajskému súdu 19. mája 1998.

Uznesením krajského súdu č. k. 4 Co 201/98-110 z 23. júla 1998 bol rozsudok okresného súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, pričom spis sa vrátil na okresný súd 5. novembra 1998.

Zákonný sudca 15. novembra 1998 vytýčil termín pojednávania na 2. december 1998.

Právny zástupca sťažovateľov 26. novembra 1998 oznámil, že sťažovatelia mu vypovedali plnú moc.

Pojednávanie 2. decembra 1998 bolo pre chorobu zákonného sudcu odročené.

Sťažovatelia 4. decembra 1998 namietli zaujatosť zákonného sudcu.

Zákonný sudca nariadil predvolať sťažovateľov na 2. február 1999.

Z výsluchu z 2. februára 1999 vyplýva, že sťažovatelia upresnili rozsah námietky zaujatosti.

Spis bol predložený krajskému súdu na rozhodnutie o námietke zaujatosti 16. februára 1999.

Uznesením krajského súdu č. k. 4 Nc 10/99-124 z 10. septembra 1999 bolo konanie o vylúčení zákonného sudcu zastavené, keďže sa namietali rovnaké dôvody zaujatosti ako v minulosti. Spis sa vrátil na okresný súd 22. septembra 1999.

Zákonný sudca 30. novembra 1999 vyzval žalobcov, aby navrhli dôkazy v zmysle zrušujúceho uznesenia krajského súdu v lehote 30 dní.

Z listu žalobcov doručeného okresnému súdu 14. decembra 1999 vyplýva, že títo vyjadrujú nespokojnosť s tým, že vo veci naďalej koná zákonný sudca. Ďalej sa sťažovatelia vyjadrujú ku skutkovým otázkam.

Dňa 30. novembra 2000 došiel okresnému súdu návrh sťažovateľov na vydanie predbežného opatrenia, ktorým by sa žalovanej I. V. zakázal vstup na sporné pozemky do skončenia konania o veci samej.

Uznesením okresného súdu č. k. 7 C 1354/97-138 z 2. marca 2001 bol návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietnutý, pričom uznesenie bolo expedované 2. marca 2001.

Proti uzneseniu podali sťažovatelia odvolanie 13. marca 2001.

Spis bol predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní 17. mája 2001.

Uznesením krajského súdu č. k. 4 Co 306/01-148 z 19. septembra 2001 bolo uznesenie okresného súdu o zamietnutí návrhu na vydanie predbežného opatrenia potvrdené, pričom spis bol na okresný súd vrátený 5. februára 2002.

Opatrením predsedu okresného súdu z 21. marca 2002 bola právna vec sťažovateľov sp. zn. 7 C 1354/97 pridelená na ďalšie konanie JUDr. P. T., a to v dôsledku uplynutia trojmesačnej lehoty pozastavenia výkonu funkcie sudcu u JUDr. Š. P.

Nový zákonný sudca 14. októbra 2002 vytýčil termín pojednávania na 18. november 2002.

Sťažovatelia 25. októbra 2002 oznámili, že sa nezúčastnia pojednávania 18. novembra 2002, lebo podali sťažnosť ústavnému súdu, ktorý ich sťažnosť prijal a ktorý

bude o nej rozhodovať. Sťažovatelia tiež uviedli, že sa budú riadiť len tým, čo im povie ústavný súd, lebo k okresnému súdu a ku krajskému súdu nemajú dôveru.

Pojednávanie 18. novembra 2002 bolo vzhľadom na neúčast' sťažovateľov a na potrebu ich konfrontácie so svedkami odročené na 20. január 2003, pričom obom sťažovateľom bola uložená poriadková pokuta v sume po 2 000 Sk, ako aj povinnosť nahradiť trovy žalovanej I. V. z titulu jej účasti na pojednávaní.

Listom z 18. novembra 2002 okresný súd požiadal sťažovateľov o zaujatie stanoviska ohľadom ďalšieho účasti v konaní. Prípisom z toho istého dňa požiadal kataster nehnuteľností o zaslanie niektorých listov vlastníctva do 15 dní.

Sťažovatelia 28. novembra 2002 podali odvolanie proti uzneseniu o uložení poriadkovej pokuty.

Požadované listy vlastníctva došli 2. decembra 2002.

Na pojednávaní 20. januára 2003 vypočul okresný súd niektorých žalovaných a svedkov, rozhodol o účasti v konaní ohľadom viacerých osôb a pojednávanie odročil na 10. marec 2002 (zrejme má byť správne 10. marec 2003), a to bez toho, aby uviedol dôvod odročenia. Z následného referátu zákonného sudcu z 22. januára 2003 vyplýva, že na ďalšie pojednávanie majú byť predvolané dve svedkyne, pripojený notársky spis a zistený výsledok prejednávania dedičstva po M. D..

Uznesenie o úprave účasti v konaní z 20. januára 2003 bolo expedované 22. januára 2003.

Listom z 20. januára 2003 požiadal okresný súd sťažovateľov o informáciu ohľadom právneho titulu, na základe ktorého mala nebohá M. D. nadobudnúť niektoré parcely, spolu aj s predložením dôkazov o tom, a to do 20 dní.

Prípisom z rovnakého dňa bol požiadaný kataster nehnuteľností o identifikáciu sporných parciel v lehote 20 dní.

Sťažovatelia odpovedali okresnému súdu 29. januára 2003, a to s pripojením viacerých príloh.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 4 Co 201/98-110 z 23. júla 1998, ktorým bol zrušený rozsudok okresného súdu č. k. 7 C 1354/97-101 z 28. novembra 1997 a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, vyplýva, že podľa názoru krajského súdu sa

okresný súd dopustil viacerých procesných chýb, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Týkajú sa najmä rozsahu účasti v konaní na strane žalovaných. Neobjasnené zostali aj skutkové okolnosti rozhodujúce pre hmotnoprávne posúdenie veci.

Z listu sťažovateľov z 30. augusta 2001, ktorý bol adresovaný predsedovi okresného súdu, vyplýva, že sa sťažujú na nečinnosť sudcu od rozhodnutia krajského súdu.

Z listu podpredsedníčky okresného súdu zo 7. januára 2002 sp. zn. Spr 2041/01 vyplýva, že sa spis od 17. augusta 2001 nachádza na krajskom súde, a preto nie je možné zaujať k žiadosti sťažovateľov stanovisko.

Z listu sťažovateľov z 22. októbra 2002 doručeného okresnému súdu 25. októbra 2002 vyplýva, že sťažovatelia sa nezúčastnia pojednávania určeného na 18. november 2002. Zdôvodňujú to tým, že „podali sťažnosť Ústavnému súdu SR, že súdy vo veci nekonajú a ústavný súd nás aj vyrozumel, že našu sťažnosť prijal a že o nej bude rozhodovať (...)“. Nemajú dôveru k okresnému súdu ani krajskému súdu, keďže vo veci nekonali. List posielajú preto, aby im nebola uložená pokuta, resp. náhrada trov, ako to je uvedené v predtlačí na predvolaní. Len ústavný súd môže teraz rozhodnúť o tom, ako ďalej s vecou. Sťažovatelia sa budú informovať aj na ústavnom súde o tom, či je takýto ich postup správny.

Podľa zistenia ústavného súdu 10. marca 2003 vyniesol okresný súd rozsudok, ktorým žalobu sťažovateľov zamietol v celom rozsahu. Rozsudok doposiaľ nie je právoplatný.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prieťahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom (...).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

A. Pokiaľ ide o prvé kritérium, ústavný súd konštatuje, že právna vec, ktorá je predmetom konania na okresnom súde, je zo skutkového hľadiska náročná, a to najmä s poukazom na pomernú náročnosť zisťovania okruhu pasívne legitimovaných osôb.

Treba konštatovať, že celková dĺžka konania vo veci (od podania žaloby 26. októbra 1992 do 10. marca 2003) je viac ako 10 rokov a 4 mesiace. Táto dĺžka konania je celkom zrejme neprimeraná aj za situácie, keď sa berie do úvahy zvýšená skutková náročnosť.

B. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľov v preskúmvanej veci, ústavný súd zistil viaceré obdobia nečinnosti okresného súdu, ktoré možno pripísať na vrub sťažovateľov. Ide najmä o obdobia, keď musel byť spis v dôsledku opakovaných námietok zaujatosti predložený krajskému súdu, ktorý tieto námietky posúdil ako neodôvodnené. K tomu ústavný súd uvádza, že účastník konania síce má právo podávať voči sudcom námietky zaujatosti, avšak za ich neodôvodnené podania preberá na seba zodpovednosť za predĺženie súdneho konania, ku ktorému z tohto dôvodu dochádza. V danej veci išlo o predĺženie konania v dôsledku takýchto námietok v trvaní 17 mesiacov. Okrem toho ústavný súd na vrub sťažovateľov musel pripísať aj obdobie, keď sa odmietli zúčastniť na pojednávaní v dôsledku podania ich sťažnosti ústavnému súdu (od 18. decembra 2002 do 20. januára 2003). V tejto súvislosti ústavný súd považuje za potrebné zásadne konštatovať, že účastník konania pred všeobecným súdom, ktorý podal sťažnosť na zbytočné prietahy ústavnému súdu, nemôže odmietať ďalšiu súčinnosť so všeobecným súdom s poukazom na to, že o veci zbytočných prietahov koná ústavný súd.

C. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Na základe predloženej sťažnosti, obsahu súdneho spisu okresného súdu a vyjadrení účastníkov konania ústavný súd konšatoval zbytočné prietahy najmä v týchto obdobiach:

- obdobie od 12. augusta 1993 do 6. júna 1994, keď po odročení pojednávania bez vykonania akéhokoľvek ďalšieho úkonu došlo k vytýčeniu termínu ďalšieho pojednávania až 6. júna 1994, čo predstavuje 9 mesiacov a 25 dní;
- obdobie od 29. júla 1994 do 15. mája 1995, keď sťažovatelia na výzvu okresného súdu oznámili okruh dedičov po zomrelom žalovanom v 10. rade, avšak okresný súd bol až do 15. mája 1995 nečinný, čo predstavuje 9 mesiacov a 18 dní;
- obdobie od 5. decembra 1995 do 2. októbra 1996, keď od pojednávania konaného 5. decembra 1995 bez vykonania akéhokoľvek ďalšieho úkonu došlo k vytýčeniu termínu ďalšieho pojednávania až 2. októbra 1996, čo predstavuje 9 mesiacov a 27 dní;
- obdobie od 14. decembra 1999, keď sa sťažovatelia vyjadrili k skutkovým otázkam, do 3. marca 2001, keď okresný súd uznesením zamietol návrh na vydanie predbežného opatrenia, resp. do 17. mája 2001, keď bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní proti tomuto uzneseniu, čo predstavuje v súhrne 17 mesiacov a 3 dni, keď okresný súd nekonal vo veci samej;
- obdobie od 21. marca 2002 do 14. októbra 2002, keď od odňatia veci zákonnému sudcovi JUDr. P. a pridelenia veci novému zákonnému sudcovi JUDr. T. musel nový zákonný sudca študovať spis a pojednávanie vytýčil až 14. októbra 2002, čo predstavuje 6 mesiacov a 23 dní.

Celková doba zbytočných prietahov spôsobených okresným súdom predstavuje obdobie vyše 4 rokov.

Na základe doposiaľ uvedených skutočností nemožno v celom rozsahu akceptovať obranu okresného súdu, pretože je zrejmé, že rozhodujúcu časť zbytočných prietahov zapríčinil okresný súd. Zároveň je pravdou aj to, že menšiu časť zbytočných prietahov spôsobili sťažovatelia.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti možno konštatovať, že postup okresného súdu nezodpovedal ústavou priznanému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ako ani dohovorom priznanému právu na prejednanie veci v primeranej lehote. Preto bolo potrebné vysloviť porušenie čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov.

Vzhľadom na to, že v priebehu konania na ústavnom súde okresný súd vyhlásil vo veci rozsudok, nebolo už potrebné, aby sa ústavný súd zaoberal vecou z vyššie uvedeného hľadiska.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti uplatnili priznanie finančného zadost'učinenia vo výške po 100 000,-- Sk pre každého z nich.

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadost'učinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť. To znamená, že neprichádza do úvahy zrušenie rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedenie do pôvodného stavu. V danom prípade ústavný súd považoval vzhľadom na všetky okolnosti prípadu, ako aj zásadu spravodlivosti za primerané priznať sťažovateľom sumu po 20 000 Sk každému z nich. Prihliadal pritom na celkovú dĺžku konania v predmetnej veci, ako aj na správanie sťažovateľov, ktorí tiež zapríčinili časť zbytočných priet'ahov.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Trovy právneho zastúpenia sťažovateľov pozostávajú z dvoch úkonov právnej pomoci zo strany advokáta ustanoveného ústavným súdom.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 17 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „advokátska tarifa“), podľa ktorého základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 20 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní alebo obhajobe dvoch alebo viacerých osôb. Preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľov pozostávajú z dvoch úkonov právnych služieb u každého sťažovateľa zo strany advokáta ustanoveného ústavným súdom, a to z prevzatia a prípravy zastupovania a zo spísania doplnenia sťažnosti. Za prvý úkon vykonaný v roku 2002 patrí odmena v sume po 3 120 Sk za každého sťažovateľa a za druhý úkon vykonaný v roku 2003 v sume po 3 420 Sk (s prihliadnutím na zaokrúhlenie podľa § 25 advokátskej tarify) za každého sťažovateľa. Ku každému z úkonov právnych služieb patrí režijný paušál, a to za úkon v roku 2002 2 x 100 Sk a za úkon v roku 2003 2 x 128 Sk. Trovy právneho zastúpenia sťažovateľov predstavujú preto celkom sumu 13 536 Sk. Keďže právny zástupca sťažovateľov uplatnil z tohto titulu nárok iba vo výške 12 680 Sk, priznal ústavný súd túto ním vyčíslenú sumu.

Keďže ústavný súd po splnení podmienok ustanovil sťažovateľom právneho zástupcu na ich zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, uložil Kancelárii ústavného súdu uhradiť ustanovenému právnomu zástupcovi trovy právneho zastúpenia.

Podľa ustanovenia § 31a zákona o ústavnom súde sa na konanie pred ústavným súdom použijú primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Podľa § 148 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku štát má podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov. Vzhľadom na uvedené ústavný súd zároveň uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia na účet ústavného súdu do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. apríla 2003